

Степанова В. В., Кулик В. Г.*

РОБОТА ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ПМПК В СУЧАСНИХ УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ І ЗОКРЕМА КОРЕКЦІЙНОЇ

У статті висвітлено досягнення, напрями багаторічної роботи Херсонської міської психолого-медико-педагогічної консультації і проблеми сьогодення.

Важливими напрямками реформування системи освіти є її гуманізація і демократизація. Про рівень гуманності суспільства свідчить, зокрема ставлення до дітей, людей похилого віку, людей з обмеженими можливостями.

Створені 25 років тому психолого-медико-педагогічні консультації (ПМПК) при відділах освіти відіграли позитивну роль в роботі з дітьми з порушеннями психофізичної сфери, дітьми-інвалідами, іншими складними особливими освітніми проблемами. Адже консультації на місцях діагностують дітей із вадами в розвитку, порушеннями мовлення, опорно-рухового апарату, зору, слуху, розумовою відсталістю із затримкою психічного розвитку тощо.

За «Положенням про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації» головні завдання ПМПК:

– виявлення, психолого-педагогічне вивчення, оцінка потенційних можливостей розвитку дітей віком до 18 років, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, мають ознаки ризику визначення труднощів пізнавальної діяльності та поведінки;

– консультування батьків, педагогічних працівників з питань вибору можливих форм і методів навчання, у т.ч. інклюзивного (інтегрованого), у поєднанні з реабілітаційними заходами, соціальної адаптації та інтеграції в суспільне життя дітей, які потребують корекції фізичного та(або) розумового розвитку;

– облік, систематизація та аналіз даних про кількість дітей, які потребують корекційного втручання для реалізації прав дітей на якісну освіту відповідно до міжнародних та державних актів;

– участь у складанні індивідуальних програм реабілітації дитини з інвалідністю (спільно з лікарсько-консультативними комісіями закладів охорони здоров'я);

– організація індивідуально-корекційної допомоги дітям, які потребують корекції вад розвитку, особливо зі складними та тяжкими порушеннями;

– співпраця зі шкільними психолого-медико-педагогічними

* © Степанова В. В., Кулик В. Г.

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

комісіями спеціальних закладів;

- надання науково-методичної допомоги педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів з питань інклюзивного й інтегрованого навчання та створення потенційних умов розвитку дитини;

- психолого-педагогічна підтримка дітей з особливими потребами, які навчаються в інклюзивних класах та за індивідуальною формою в домашніх умовах;

- психолого-педагогічний супровід сімей, які виховують дитину зі складними вадами розвитку, у т.ч. З інвалідністю;

- залучення батьків (опікунів) до участі в реабілітаційному процесі шляхом їх участі у проведенні корекційно-розвиткових занять, надання методичних рекомендацій щодо розвитку і виховання їхніх дітей;

- просвітницька діяльність серед населення з метою профілактики виникнення порушень у психічному розвитку дітей, труднощів у навчанні та формуванні здорової психіки.

У роботі Херсонської міської психолого-медико-педагогічної консультації (далі МПМПК) є певні успіхи, але виникають і труднощі. Спочатку про наші досягнення.

За 11 років існування Херсонської МПМПК обстежено понад 25 тисяч дітей із вадами психофізичного характеру. Виявлено таких дітей:

- з порушенням слуху – 321 чол.

- з порушенням зору – 1961 чол.

- з порушенням мовлення – 9583 чол.

- з порушенням опорно – рухового апарату (ОРА) – 1906 чол.

- з розумовою відсталістю – 1394 чол.

- із затримкою психічного розвитку – 3913 чол.

- з раннім дитячим аутизмом – 305 чол.

- з іншими труднощами у розвитку – 4138 чол.

Ці дані свідчать про зростання кількості дітей із патологією розвитку. За даними МУОЗ офіційно на диспансерному обліку стоїть понад 6 тисяч дітей та підлітків із порушеннями психофізичного розвитку. Виявлено 378 дітей-інвалідів.

За останні 3 роки ХМПМПК батькам надано 4276 консультацій із різних питань психолого-медико-педагогічного характеру.

Охоплені реабілітаційною та лікувальною роботою в спеціальних закладах понад 6519 дітей.

Збільшилась кількість дітей-інвалідів, дітей із хворобою «ранній дитячий аутизм» (РДА), новоутвореннями, онкологічними захворюваннями, соматичною ослабленістю, церебральним станом.

МПМПК за 2013–2016 роки надала 985 консультацій спеціальним працівникам, 71 консультацію для спеціалістів органів управління освітою, провели 22 семінари, 11 нарад, 66 лекцій, 123 виступи в спецзакладах. Видано 69 методичних рекомендацій на допомогу спеціалістам навчальних закладів. За

ІСТОРИЯ ОСВІТИ

11 років надруковано 55 статей з досвіду роботи педагогів спеціальних закладів та ПМПК у вітчизняних ЗМІ.

За графіком проводились виїзні засідання ПМПК з метою первинного, повторного та контрольного обстеження дітей. Усього за останні 3 роки проведено 212 стаціонарних та 299 виїзних засідань в закладах освіти, проводяться моніторинги результатів роботи спеціалістів корекційних закладів, надаються консультації фахівцям.

За період існування ПМПК вивчено досвід роботи 15 логопедів, 9 дефектологів, 7 психологів, 9 шкільних ПМПК та консиліумів.

ПМПК сприяло розширенню спеціальних закладів компенсуючого призначення, проведено реорганізацію деяких шкіл в НВК, відкриті додаткові логопедичні групи, групи раннього розвитку (ЦРД), логопедичні пункти, уведено інклюзивне навчання в 6 школах, якими охоплено 33 учня. При 4 НВК створено 37 спеціальних класів для дітей з особливими потребами, у яких навчається 388 чол. У 6 ЗОШ створено 27 класів інтенсивної педагогічної корекції, де навчається сьогодні 321 дитина.

У двох дитячих садках відкриті групи з інклюзивним навчанням та з 01.09.16 р. В ДНЗ № 18 та № 79 відкрито логопедичні пункти для дітей, яким необхідно перед школою виправити незначні мовленнєві порушення.

Консультанти ПМПК, крім просвітницької роботи з батьками, проводять для них майстер-класи, групові та індивідуальні консультації, учать батьків працювати та виховувати хворих дітей.

При ПМПК створений і успішно працює ресурсний центр для допомоги і консультацій для психологів, соціальних педагогів, дефектологів, логопедів, вчителів ЗОШ. За минулий рік проведено 153 консультації, у поточному році – 57, а всього за 11 років – понад 2 тис.

Працівники міської ПМПК закріплені за дитячими поліклініками, разом з лікарями вирішують питання обстеження дитини, установлення медичного діагнозу та вироблення рекомендації з корекційно-відновлюваної роботи. Консультанти бувають на засіданнях шкільних ПМПК, консиліумів ЛКК, де спільно з медиками вирішують питання та проблеми дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

Така робота дає позитивні результати: покращується стан розвитку дитини, її здоров'я та загальний розвиток. Всіма видами корекції охоплені 75% дітей дошкільного та шкільного віку.

Важлива роль належить шкільним ПМПК, які створені у всіх спеціальних закладах міста. Консультанти ПМПК допомагають керівникам шкільних ПМПК у розв'язанні таких завдань:

- підготовка до виїзних діагностичних засідань ПМПК;
- участь в атестації спеціальних закладів;
- організація методичної, корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми з ООП;

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

- допомога в складанні програм (ІНП, ІПР);
- розгляд тяжких випадків стану дітей;
- індивідуальна робота з сім'ями проблемних дітей, відвідування їх на дому;
- запрошення на засідання шкільних ПМПК батьків, у яких є діти з тяжкими проблемами (РДА, розумовою відсталістю, F-71, F-72, з психічними та неврологічними хворобами тощо);
- телефонні консультації.

Усієї роботи не перерахувати, оскільки її так багато, що робочого дня не вистачає, щоб охопити всі завдання, які покладені на консультантів. Вони працюють відповідально. Поки дітей обстежують спеціалісти, матері (батьку) надаються поради з приводу проблем дитини і їх подолання. За це в книзі відгуків, за бажанням, батьки пишуть подяки та пропозиції, які ПМПК обов'язково виконують разом із психологами та вузькими спеціалістами медичних установ. Якщо потрібно, дитину відправляють на стаціонарне лікування, рекомендують звернутися до педіатра, психіатра, невролога та інших спеціалістів.

За 11 років керування ПМПК пролікований кожний другий відвідувач, а учні із спецзакладів, де виховуються і навчаються хворі діти різного віку і різної нозології, 2 рази на рік направляються у профільні лікарні для профілактики та лікування у психіатра та інших профільних лікарів.

Спільна робота з міським управлінням охорони здоров'я, медичними установами дає позитивні наслідки. За минулі роки покращили своє здоров'я біля 73% проблемних дітей.

Але в роботі ПМПК є проблеми, недоліки, труднощі.

По-перше, занадто багато обов'язків покладено на консультантів: проведення моніторингу роботи спеціальних закладів, вивчається досвід роботи фахівців закладів корекційного спрямування, відвідування тяжко хворих дітей вдома та проводити з ними заняття, контроль за роботою керівників спеціальних закладів. Крім того, консультанти повинні проводити науково-практичні конференції, писати наукові повідомлення, статті в ЗМІ, виступи на радіо та телебаченні. Але ж це – кропітка робота, яка вимагає спеціальних знань, певного досвіду та обізнаності з фундаментальними науковими працями. І коли пишемо звіт за рік, ми ці питання дійсно відображаємо. Ми намагаємось виконати обов'язки, які закріплені Положенням, але на це витрачається багато робочого часу.

Консультанти, на наш погляд, повинні виконувати лише завдання, які їм доступні і які вони можуть виконати самостійно.

На ПМПК покладено також ведення та обробку статистичних даних, що займає багато часу, але для цього в штатному розписі консультації повинен бути секретар-статист для виконання цієї роботи. Однак у штатному розписі такої одиниці не передбачено, хоч раніше вона була, а це заважає роботі консультації загалом і відриває спеціалістів від виконання основних обов'язків.

ІСТОРИЯ ОСВІТИ

Не все залежить від керівника консультації, багато чого – від центральних органів (Міністерства освіти і науки, яке не своєчасно надсилає інструкції, багато питань не узгоджується з Міністерством охорони здоров'я, що стосується дітей з порушеннями ПФР). Ми роками чекаємо від ЦПМПК нових Положень про логопедичні пункти при закладах освіти, Положення про шкільну ПМПК (термін минув 3 роки тому). У нас залишається поза увагою робота логопедів медичних закладів. Вони працюють в медичних установах, хоча відносяться до педагогічних працівників. Ці спеціалісти, у більшості своїй, не підконтрольні органам освіти, тому трапляються випадки безвідповідального ставлення до результатів корекційної роботи.

Багато питань виникає в нас із впровадженням інклюзивного навчання, тому що до цього часу не видано сучасних підручників для спеціальних закладів. У деяких спеціальних школах користуються старими, ще радянського часу підручниками, хоча є розпорядження МОН України не використовувати їх.

До місцевих органів влади у нас єдина претензія – фінансування ПМПК для придбання якісної техніки, підключення до Інтернету, придбання меблів, канцтоварів, спеціальної літератури, іграшок тощо. Міський відділ освіти виділяє на підписку та канцтовари мізерні кошти, а благодійні організації не можуть надати допомоги у зв'язку з кризою та нестабільністю в державі.

Так, вчасно створені консультації здійснюють велику роботу з діагностики та корекції порушень у дітей різних нозологій, консультують батьків (опікунів), допомагають молодим кадрам, проводять спільні методичні заходи разом з ММК міського управління освіти.

Але для ідеальної роботи обласних, міських, районних консультацій на місцях не створено належних умов.

Треба докладати багато зусиль не лише консультантам, а й органам місцевого самоврядування, державним установам (Міністерству освіти, Міністерству охорони здоров'я, ЦПМПК, Інституту спеціальної освіти, Національній Академії педагогічних наук України тощо). І тільки за умови зацікавленості цих установ і безпосередньої відповідальності консультантів ПМПК можливий успіх в роботі і значне покращення навчання, виховання та лікування дітей з ООП, дітей-інвалідів.

На це ми сподіваємось.